

העונה ה־25

כלים וקולות

קונצרט מס. 6

קודש וחול | 200 שנה להולדת מנדלסון

אבנר בירון, מנצח | אפרת כרמוש, סופרן
מקהלת האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים

בניהולו המוסיקלי של סטנלי ספרבר

פאני מנדלסון הנזל (1805-1847)

"איוב" קנטטה למקהלה ולתזמורת (בכורה ישראלית)

פליקס מנדלסון (1809-1847)

סימפוניה מס' 4 בלה מז'ור אופ. 90 "האיטלקית"

הפסקה

אהרון חרל"פ (נ' 1941)

"תהלים" לסופרן ולתזמורת

פליקס מנדלסון (1809-1847)

תהלים מ"ב, אופ. 42 "כאיל תערוג על אפיקי מים"

● **חיפה** | אולם רפפורט, יום ג' 23.6.09 בשעה 20:30

● **רחובות** | אולם ויקס, מכון ויצמן, יום ד' 24.6.09 בשעה 20:30

● **גני תקווה** | מרכז הבמה, יום ה' 25.6.09 בשעה 20:30

● **תל אביב** | מוזיאון תל אביב לאמנות, יום ו' 26.6.09 בשעה 14:00; מוצ"ש 27.6.09 בשעה 21:00; יום א' 28.6.09 בשעה 20:30

● **ירושלים** | אולם הנרי קראון, תיאטרון ירושלים, יום ב' 29.6.09 בשעה 21:00

נגנים אורחים: דריה צ'פלין, יוני גרטנר - ויולה; שירה מני - צ'לו; דמיטרי רוזנצווייג - קונטרבס; אילן שול, עידו אזרד - קלרינט; מרגלית שנאן - חליל; גוני אשד, סרגיי טרקורוב - חצוצרה; ענבר נבות - בסון; קונסטנטין מדבדב/גרג וול, מיתר נווה, אלכס צ'צ'ליניצקי - טרומבון; קרן זהבי - טימפאני

הקאמרטה הישראלית ירושלים
מנהל מוסיקלי: אבנר בירון

כתיבת התכנייה: קדם ברגר עיצוב: חגית מימון

אבנר בירון כיהן כמנהל מוסיקלי של מספר פסטיבלים ביניהם פסטיבל אברגוש ופסטיבל "ימי מוסיקה וטבע" בגליל. הוא הקים את "אנסמבל סולני הגליל" - הרכב וירטואוזי אשר זכה להצלחה בינלאומית בזמן קצר, והוזמן בניצוחו לסיורי קונצרטים ברחבי העולם.

חלק גדול מפעילותו מוקדש לחינוך מוסיקלי. ב-1994 נתמנה לראש האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים. בשלוש הקדנציות לכהונתו הצעיד בירון את האקדמיה להישגים אמנותיים מרשימים. בין היתר יזם פתיחת מחלקה למוסיקה מזרחית, הקים את התזמורת הקאמרית של האקדמיה ויסד את הפקולטה למוסיקה רבת-חומית, וכן נבחר לכהן כחבר הוועדה המתמדת של ארגון האקדמיות הגבוהות למוסיקה באירופה (AEC).

אבנר בירון החל את הקריירה המוסיקלית שלו כחלילן בתזמורת הפילהרמונית הישראלית וכחלילן-סולן בתזמורת הקאמרית הישראלית. למד ביולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים, והשתלם בניצוח באקדמיה למוסיקה בוינה ובמוצרטאום בזלצבורג. גישתו המיוחדת למוסיקה ולאיינטרפרטציה מושפעת מהשכלתו הרחבה במוסיקה ובמדע. כחלילן הרבה להופיע בריטיילים ובהרכבים קאמרליים. ניהל ולימד כיתות-אמן רבות משתתפים לחילונים ולמורים לחליל בארץ ובחו"ל. כמורה וכמחנך העמיד בירון דור צעיר של חלילנים ומורים בכירים לחליל.

בשנת 2005 זכה אבנר בירון בפרס שרת החינוך על מצוינות ועשייה אמנותית רבת-שנים בתחום המוסיקה, ועל תרומתו לחיי המוסיקה בארץ.

התזמורת בניהולו ובניצוחו מייחדת חלק ניכר מפעילותה לפעולות חינוך למוסיקה בקרב תלמידים בירושלים וברחבי הארץ.

התזמורת תחת שרביטו של בירון מופיעה בהצלחה רבה בסיורי קונצרטים רבים באירופה, אמריקה והמזרח הרחוק, באולמות הקונצרטים המרכזיים באמסטרדם, ברלין, לייפציג, בון, פריס, ניו יורק, וושינגטון, לוס אנג'לס, שיקגו, אלסקה, בייג'ין, שנחאי ועוד. הקונצרטים וההקלטות הרבות של בירון עם התזמורת זוכים לשבחי הביקורת בישראל ובעולם.

הוא ניצח על התזמורת הפילהרמונית הישראלית, תזמורת רשות השידור בירושלים, הסינפונייטה בארשבוע, ומזמן לנצח על תזמורת ברחבי העולם.

המנצח והחלילן אבנר בירון הוא מייסדה, מנהלה המוסיקלי ומנצחה הקבוע של תזמורת הקאמרטה הישראלית בירושלים מיום היווסדה. יצירתיות, חדשנות ומקוריות מאפיינות את פעילותו המוסיקלית המגוונת. בעבודה אינטנסיבית ומעוררת השראה הביא את התזמורת למעמד-על בעולם המוסיקה הישראלית, ולהכרה בינלאומית נרחבת.

אבנר בירון בונה תכניות קונצרטים מקוריות ומעניינות. בעבודתו עם תזמורת הקאמרטה הוא מחזיר לבימות הקונצרטים בארץ יצירות נדירות מהרפרטואר המוסיקלי לצד נכסי צאן ברזל של המוסיקה הקלאסית. כמו כן מעודד יצירה ישראלית מקורית ע"י הזמנת יצירות מהמלחינים וביצוען בארץ, בסיורי קונצרטים ברחבי העולם והקלטתן.

כצ"נ

תכנית ההשקעות האולטימטיבית של הקאמרה

כשהבורסה מתנדנדת, המט"ח לא ברוך, מחירי הנפט עולים ויורדים ללא ביקורת, אנו מציעים לכם תכנית השקעה ייחודית.

כצ"נ - כלי צמוד נגן

הסחורה היחידה בשוק ששומרת על ערכה בביטחון מלא, וערכה אף עולה משנה לשנה, הם כלי הנגינה הטובים, ובעיקר כלי הקשת, שנבנו מזמן. הקאמרה מציעה לבעלי החסכונות שאינם יודעים כיצד לשמור על ערכם, לרכוש כלי נגינה מעולים ולהעמידם לשימוש נגני התזמורת.

הכלים יבוטחו על ידי התזמורת בביטוח מלא, ועצם הנגינה בהם שומרת על חיוניותם ומגדילה את ערכם. התזמורת גם תסייע לכם למצוא את הכלים הטובים.

הכלי נשאר של בעליו - והוא יכול לממש אותו בכל זמן שירצה.

לפרטים, אנא פנו למפיקה תמר אומנסקי - 1-700-50-2000

בוגרת האקדמיה למוסיקה ע"ש רובין בת"א. בהמשך השתלמה באצל הגב' מיניון דאן. אפרת מרבה להופיע עם תזמורות והרכבים שונים. כסולנית הופיעה עם תזמורת הבארוק ירושלים בניצוחו של אנדרו פארוט, סימפונט רעננה, נגני התזמורת הסימפונית ראשון לציון, הסינפונייטה באר"שבע ועוד. אפרת מופיעה בקביעות בפסטיבל אברגוש ובפסטיבל יחיעם, מרבה להופיע עם הרכבים קאמריים שונים ולהקליט לקול המוסיקה.

חברה באנסמבל "אמריליס" המתמחה במוסיקה עתיקה. בין השאר הופיע עם ההרכבים "בארוקה", אנסמבל "קווינאד", המועדון למוסיקה קאמרית, עם אנסמבל המאה'21 וכן השתתפה בסדרה "צלילים ומילים מן הבארוק". הרפרטואר הקונצרטי של אפרת נרחב ומשתרע מהבארוק המוקדם ועד למוסיקה בת זמננו, בין היתר הופיעה כסולנית בקנטטות, במגניפיקט ובמתאוס פאסיון מאת י.ס.באך, בקנטטות מאת טלמן, ב"משיח" מאת הנדל, ברקוויאם מאת פורה, הסטבט מאטר מאת פרגולזי, הופיעה ביצירות ווקאליות רבות מאת מוצרט ושוברט והקליטה לרדיו בביצוע בכורה מחזור שירי צוענים מאת המלחין וודד זהבי.

המקהלה הקאמרית שליד האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים

זמרי המקהלה

סופרן:
אביגיל גורטלר
דניאלה סקורקה
הילה רביב
תמי קליינהויז
עטר דויד
כרמית נתן
שירה ביתן
בתיה קיסר

אלט:
נטע שחר
שירה מדי ויצמן
נועה רווה
יעל פרונט
אביטל דרי
ניצן יוגב

סנור:
אליאב לביא
יעקוב הלפרין
אייל אביב
יבגני קמינסקי
נפתלי מזרחי

באס:
חמי לויסון
יורם בר עקיבא
שחר שמאי
עופר דלל
אלכסיי פולנסקי
ימי בר
אבישי שלום
דור מגן
עודד רייך
שי חמל

מנצח ומנהל אמנותי: סטנלי ספרבר

המקהלה הקאמרית שליד האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים, הינה זוכת המקום הראשון בתחרות המקהלות הארצית לשנת 2008. המקהלה נוסדה בשנת 1969 על-ידי אבנר איתי ומונה כיום כשלושים חברים. כבר בראשית דרכה הוכרה המקהלה כאחת הטובות בארץ והופיעה עם תזמורות רבות ביניהן הפילהרמונית הישראלית, התזמורת הסימפונית ירושלים ועוד. בין היתר, המקהלה הופיעה תחת שרביטם של המנצחים ליאונרד ברנשטיין, זובין מהטה, גארי ברתיני, דניאל ברנבוים ועוד רבים אחרים.

בשנים 1972 עד 1985 שימש סטנלי ספרבר כמנצחה ומנהלה האמנותי של המקהלה, ואהרון חרל"פ היה מנצחה ומנהלה האמנותי של המקהלה בשנים 1985 ועד 1997. בשנת 2000 חידשה המקהלה הקאמרית את פעילותה תחת ניצוחו וניהולו האמנותי של סטנלי ספרבר והופיעה בתכניות אקאפלה

באולמות שונים ביניהם באוניברסיטה המורמונית. המקהלה מופיעה בתכניות מיוחדות באקדמיה למוסיקה ביניהן בסדרת "משלנו" המוקדשת למלחיני האקדמיה ובסדרת ה"מצוינות" במרכז טארג בעין כרם במיטב היצירות המקהלתיות. היא הופיעה עם תזמורות ישראליות רבות, וביניהן התזמורת הקאמרית הישראלית ("דיקסיטי דומינוס" מאת הנדל, המגניפיקט של באך), התזמורת הסימפונית ירושלים רשות השידור (הסימפוניה התשיעית של בטהובן והמיסה הגדולה של מוצרט), התזמורת הסימפונית ראשון לציון (הרקוויאם של פורה וה"גלוריה" של פולנק), וכן הופיעה בפסטיבל אבו גוש.

בחודש אוקטובר 2008, המקהלה יצאה לסיור הופעות לאורך החוף המזרחי של ארצות הברית והופיעה בבוסטון, וושינגטון, פילדלפיה וניו יורק במסגרת חגיגות 60 שנה למדינה.

למקהלה הקאמרית שליד האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים מצטרף **האנסמבל הקולי טונטיין** בניהולה המוסיקלי של תמי קליינהויז

זמרי האנסמבל:

גרמי ברקוביץ
דבי גביר
ג'ודי גולדשטיין
אורן פרסקי
ג'ודי קאהן
ג'ודי קרדוזו

יריד המזרח

מופע מוסיקלי-תיאטראלי על פי יצירתו של היים גורי

עריכה ומוסיקה: אורי לשמן

בימוי: דניאלה מיכאלי

תאורה: חני ורדי

עיצוב במה ותלבושות: לילי בן נחשון

בהשתתפות:

הקאמרטה הישראלית ירושלים

מנצח: אורי לשמן

שחקנים (בסדר א"ב):

דביר בנדק

אבי גרייניק

רמה מסינגר

אלון נוימן

ששי קשת

מחזור השירים "יריד המזרח" הנו שילוב דרמטי מבריק של הביוגרפיה האישית של המשורר בחוויה הארצישראלית, מירושלים, עיר ימים רבים, ועד חולות הזהב של תל אביב וסמטאות יפו, מקפה "אוסלו" שליד הירקון, עד "בריהמלחים", הסמוך לנמל, בחיפה המנדטורית.

שמותיהם של דוד בן-גוריון, יוסף טרומפלדור, י.ח. ברנר, יונתן רטוש, נתן אלתרמן ואחרים, שזורים באירועים היסטוריים שהסעירו את התקופה ובליריקה האישית של המשורר בן הארץ.

ב"יריד המזרח" שוכנים זה בצד זה פרקי דרמה, פרודיה וגרוטסקה בשפה ייחודית, רבת פנים ומרתקת.

● תיאטרון ירושלים, אולם שרובר

מוצ"ש 5.9.09 בשעה 21:00

יום א', 6.9.09 בשעה 20:30

קופת התיאטרון: 02-5605755

● המשכן לאמנויות הבמה באר שבע

יום ד', 9.9.09 בשעה 20:30

קופת התיאטרון: 08-6266444

קופת הסינפונייטה: 08-6266422

● התיאטרון הקאמרי של תל אביב

יום שישי, 11.9.09

בשעות 11:00 ו-13:30

קופת התיאטרון: 03-6060960

● היכל התרבות כפר סבא

מוצ"ש, 12.9.09 בשעה 21:00

קופת התיאטרון: 09-7640810/11

● תיאטרון הצפון

יום א', 13.9.09 בשעה 20:30

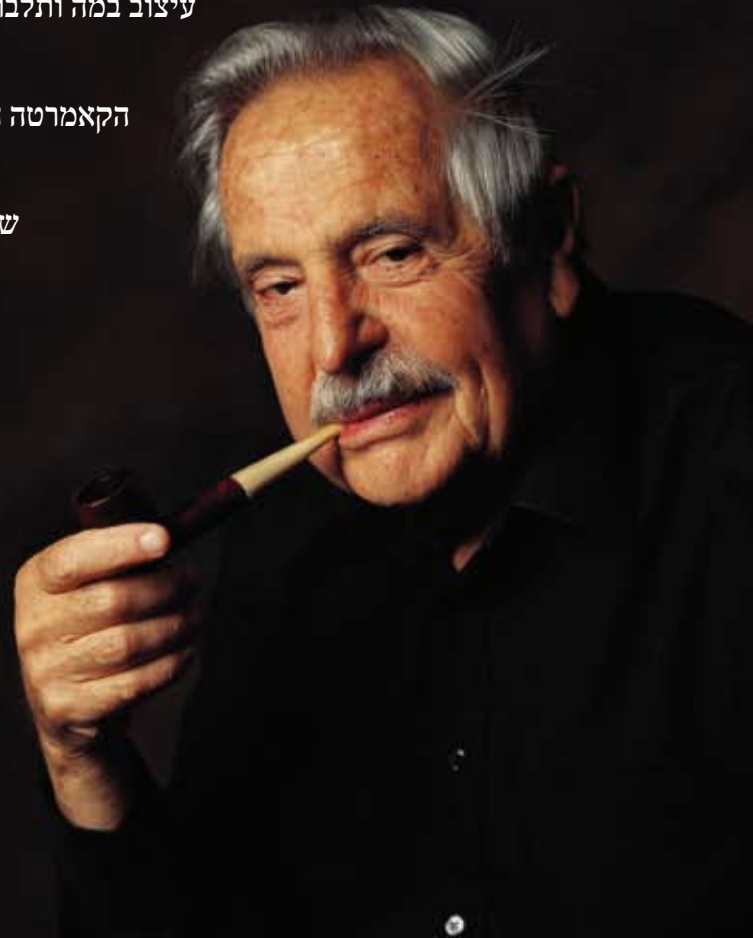
קופת התיאטרון: 04-8814814

תיאטרון הצפון

התיאטרון החדול בישראל במסגרת התחנות

הנחות למנויי התיאטראות בקופות

הנחה למנויי הקאמרטה הישראלית
ירושלים: 1-700-55-2000

פאני מנדלסון־הנזל (1805-1847) "איוב" קנטטה למקהלה ולתזמורת

משך היצירה: כ־12 דקות

בקנטטה הקצרה "איוב" ניתן לעמוד היטב על איכויותיה של פאני כמלחינה. היא מתזמרת מצוינת, ובקיאותה ברזי ההרמוניה מאפשרת לה המלכים נועזים, שחורגים אף מניסיונותיו של פליקס בתחום זה. פאני מצטיירת כאן כמלחינה בעלת רגישות רבה במיוחד, בעיקר באופן שבו היא מלחינה טקסט מושר. היצירה בנויה באופן סמלי משלושה פרקים נפרדים, היוצרים ציר סימטרי מרכזי. המקהלה הפותחת, הבנויה במתכונת א־ב־א מצביה שאלה - "מה אנוש, כי תגדלנו?". החטיבה הפותחת, בסגנון בארוק מאוחר, מקבלת משנה תוקף כאשר היא מופיעה בשנית, הפיתוח המלודי והכניסות ההדוקות יותר של הקולות תורמים להעצמת המתח: פאני יוצרת באמצעים מוסיקליים תחושה של כמיהה למענה ההולכת וגוברת. הפרק האמצעי, שכתוב אמנם לסולנים אך מושר בדרך כלל בפי כל המקהלה, מציב אתגרתא לירית בין שני פרקי מקהלה. בין שני רציטטיבים קודרים לקול האלט מופיעה פוגה קצרה למילים "העלה נרדף תערוץ". פרק המקהלה האחרון מציב ניגוד ברור לשני הפרקים הקודמים בפרץ של עליצות הדורה למילים "חיים וחסד עשית עמדי" ומסיים, כצפוי, בפוגה.

בשנת 1829, לאחר תקופת חיזור שארכה מספר שנים, נישאה פאני לצייר וילהלם הנזל, אשר עודד את כישוריה. כך זכו יצירותיה להשמעה בצד יצירותיו של אחיה, בקונצרטים שנערכו בבית המשפחה בברלין. הופעתה הפומבית היחידה כפסנתרנית התקיימה בשנת 1838, כאשר ניגנה את הקונצ'רטו הראשון לפסנתר מאת אחיה. בשנת 1847 נפטרה כתוצאה משבץ שאירע בזמן שערכה חזרות על האורטוריה של אחיה "ליל ולפורגיס הראשון". פליקס עצמו נפטר פחות מחצי שנה לאחר מכן, גם הוא משבץ.

פאני כתבה 466 יצירות, וביניהן מוסיקה קאמרית, מוסיקה לפסנתר, יצירות למקהלה ולתזמורת ושירים. אחד משיריה, "איטליה", היה אהוב מאוד על המלכה ויקטוריה, שחשבה כי פליקס כתב אותו. בשנים האחרונות התעורר עניין במוסיקה של פאני. יצירותיה מוצאות לאור, מבוצעות ומוקלטות.

פאני, אחותו הבכורה של פליקס, זכתה לחינוך מוסיקלי מקיף כאחיה. היא הפגינה כישרון מוסיקלי ניכר בגיל צעיר והחלה לכתוב מוסיקה. אורחים ידועי שם שהגיעו לבית משפחת מנדלסון התרשמו באופן זהה משני הילדים. עם זאת, כאישה במאה התשע־עשרה, נבצר ממנה לחלוק את תהילתו של אחיה הצעיר יותר. החברה השמרנית דאז לא ראתה בעין יפה אישה בעלת קריירה, קל וחומר אישה יוצרת. גם אביה של פאני תמך בכך. הוא היה סובלני לכישוריה, יותר מאשר עודד אותם. בשנת 1820 כתב לה: "ייתכן הדבר שפליקס יהפוך את המוסיקה למקצוע, בעוד שעבורך המוסיקה יכולה וחיבת להיות קישוט בלבד".

האח פליקס מצדו עודד את פאני, כמלחינה וכמבצעת, אולם לא ראה בעין יפה את רצונה לפרסם את יצירותיה תחת שמה שלה, כפי הנראה מסיבות משפחתיות. הוא פרסם חלק משיריה תחת שמו שלו. כמעט כל יצירה של האח הצעיר עברה תחת עינה הבוחנת של האחות, והערותיה של פאני זכו לתשומת לב רבה מצד המלחין.

פליקס מנדלסון (1809-1847)

סימפוניה מס' 4 בלה מז'ור אופ. 90, "האיטלקית"

אלגרו ויואצ'ה || אנדנטה קון מוטו || קון מוטו מודרטו || סאלטרלו. פרסו

משך היצירה: כ־28 דקות

במאי 1830 יצא פליקס מנדלסון למסע בן שנתיים ברחבי אירופה. פרק זמן נרחב מתקופה זו, כעשרה חודשים, בילה באיטליה. הוא תר את הארץ לאורכה ולרוחבה, אך רומא היוותה לו בית ארעי. שם החל בכתיבת הסימפוניה הרביעית, וסיים אותה עם שובו לברלין בשנת 1833. מנדלסון עצמו ציין כי ההשראה לסימפוניה באה לו מן "הארץ החמימה בעלת השמים הבהירים", וכי זו היצירה האופטימית ביותר שחיבר מעודו. עם זאת, הוא עמל רבות על הסימפוניה, וגם לאחר ביצוע הבכורה בניצוחו (בלונדון, בשנת 1834) לא שבע נחת מפרטים מסוימים, והוסיף לשנות ולתקן את התכליל, שלא יצא לאור בימי חייו.

על רקע חיבוטי הכתיבה האלה מרשימה עוד יותר הטבעיות לכאורה של המעשה המוסיקלי. דומה שהמוסיקה קולחת מאליה, ללא מאמץ ניכר לאוזן. במיטב יצירותיו של מנדלסון בא לידי ביטוי סגנונו הייחודי, המשלב את הפשטות והישירות של המלודיה האיטלקית (כפי שאנו מכירים אותה באופרות מתחילת המאה התשע־עשרה) יחד עם מורכבות הרמונית ועושר מרקמי המאפיין את מסורת הכתיבה הגרמנית. בסימפוניה זו מנדלסון אינו מבקש לחרוג מהמוסכמות הצורניות המאפיינות את הכתיבה הסימפונית של סוף המאה השמונה־עשרה (כפי שעשה

למשל בסימפוניה השנייה שלו, "שיר תהילה"), אלא מנסה להפיח בהן רוח חיים דרך אותו שילוב של יסודות לאומיים מוסיקליים, שקשה לעמוד בפני קסמו.

פרק צורת־הסונטה הפותח מדגים היטב את השילוב הזה. התזמור הבהיר הוא מוצרטי כמעט, בעוד הנושא הראשי קורן אופטימיות ורוח נעורים. הנושא השני הענוג מוצג עלידי כלי הנשיפה מעץ, נינוח ושופע טוב לב ממש כגפנים בשלים בחבל טוסקנה. הצללים המעטים שחולפים מדי פעם משמשים אך ורק כדי להדגיש את העליצות השלטת. בחטיבת הפיתוח מנדלסון מציג נושא שלישי כפי כלי הקשת, המתפתח עד מהרה לפוגה סוערת. לקראת סיום הפרק, משתלב הנושא השלישי עם שאר הנושאים, ומוביל לסיום הדור.

הסימפוניה אינה תכניתית במופנן, ומנדלסון נמנע מלצרף לה הסברים, אולם קשה להימנע מלחשוב על הפרק השני היפהפה כהמנון צליינים העולים לרגל לרומא. הצ'לי והקונטרבסים יוצרים ליווי חדגוני וקודר, כפסיעות לאות, ועל בסיס זה הווילות, האבובים והבסונים טווים נעימה נוגה, שיש בה מן האופי המודאלי הגרגוריאני. כהד עונים להם הכינורות הראשונים והשניים, בלוויית עיטור כפי שני החלילים. נראה בעליל שהקטור ברליוז הכיר היטב את הסימפוניה הזו בבואו

לכתוב את הסימפוניה האיטלקית "שלו" - "הרולד באיטליה", כשנה לאחר השמעת הבכורה של הסימפוניה של מנדלסון. הפרק השני ביצירה של ברליוז אכן נקרא "מרש הצליינים", והרעיון הכללי דומה בשני הפרקים. גם האופן שבו הפרק גווע והולך לקראת תומו זהה בשני הפרקים: שירתם של הצליינים והדי צעדיהם ההולכים ונמוגים.

לאחר פרק מינואט שמרני ונינוח למדי, מנדלסון מפתיע בפרק סיום סוער, בלה מינור, במקום בסולם המז'ורי שפתח את היצירה. הפרק כתוב בנוסח הסאלטרלו, מחול איטלקי עממי המשלב ניתורים, ומכאן שמו. הכינורות הראשונים מציגים מיד את המקצב האופייני, המועבר תדירות מקבוצת כלים אחת לשנייה, כך שלעולם אינו מרפה. על בסיס המקצב הזה מתפתחים נושאים שונים, חלקם נובעים ממנו ומשתלבים עמו, וחלקם מופיעים כניגוד לירי. המומנטום הולך וגובר עד לשיא אקסטטי, ודועך בהדרגה עד להתפרצותם הסופית של האקורדים המסיימים.

אהרון חרל"פ (נ' 1941) "תהלים" לסופרן ולתזמורת

משך היצירה: כ־14 דקות

מדברי המלחין:

בשנת 2001, פנתה אלי מיכל כהן, עורכת ב"קול המוסיקה", וביקשה ממני להלחין יצירה לזכר בנה דני. לבקשתה, כתבתי את "תהלים" לסופרן, קלרנית ופסנתר. הופעת הבכורה התקיימה בקיבוץ מזרע בפברואר 2002, במסגרת "עלי שיר", סדרת מפגשים מוסיקליים לזכר דני כהן. שרון רוסטורף־זמיר ביצעה את תפקיד הסופרן. ספר תהלים היווה מקור משמעותי לנחמה עבור העם היהודי לאורך הדורות, בבטאו אמונה מלאה באל. לא הכרתי את דני כהן אישית, אולם תקוותי היא כי קרובי ויקיריו ימצאו נחמה בשירי תהילה אלה, המוקדשים לזכרו. ספר תהלים העניק לי השראה בכתיבת היצירה. הביצוע שנשמע הערב, לסופרן, קלרנית ותזמורת כלי קשת, הוא השמעת הבכורה העולמית ליצירה זו בגרסה הנוכחית לכלי קשת. בשתי הגרסאות, ניתן להחליף מספר פסוקים מפרק קכ"ב, העוסקים בתפילה לשלום ירושלים, בתרגום לערבית. תרגום זה נכלל ביצירה וגם הושר עלידי הסופרן הישראלית־ערבית אינס מסאלחה, כמחווה של שלום ורצון טוב בין שני העמים.

אהרון חרל"פ נולד בקנדה, שם החל את הקריירה המוזיקלית שלו כפסנתרן. ב־1964 הוא עלה לישראל. מוריו להלחנה היו ראסין פריקר בקולג' המלכותי למוזיקה בלונדון, אנגליה. ועדן פרטוש, באקדמיה למוזיקה ע"ש רובין בתל אביב. חרל"פ למד ניצוח עם סר אדריאן בולט בלונדון, האנס סווארובסקי בוונה וגארי ברתיני בישראל. חרל"פ מוכר היטב כמנצח תזמורות, אופרות ומקהלות, והופיע כמנצח אורח עם תזמורות ובתי אופרה בקנדה, ארה"ב, אירופה ודרום אפריקה. בישראל הוא הופיע כמנצח אורח על כל התזמורות החשובות, וביניהן הפילהרמונית הישראלית. יצירותיו של חרל"פ בוצעו לעיתים קרובות במדינות הנזכרות לעיל, וכן בישראל, והן כוללות יצירות למקהלה, אנסמבלים קאמריים ותזמורות סימפוניות. כיום אהרון חרל"פ הוא מרצה בכיר לניצוח באקדמיה למוזיקה בירושלים, שם הוא גם אוזז במשרת ראש מחלקת האופרה. הוא נבחר לייצג את ישראל במספר תחרויות בינלאומיות למקהלות: קוריאה (2002), ברמן (2004) וסין (2006).

הוא קיבל פרסים רבים, וביניהם פרס אקו"מ (1983, 1997 ו־2004), פרס עיריית חיפה להלחנה (1993) ופרס ראש הממשלה למלחין (1999). כמו כן זכה בשנת 2008 בפרס אקו"מ למפעל חיים.

פליקס מנדלסון (1809-1847) תהלים מ"ב אופ. 42, "כאיל תערוג על אפיקי מים"

משך היצירה: כ־25 דקות

ברציטטיב נוסף, המביע ייאוש, ספק וכמיהה לאל. הרציטטיב מוביל לחמישייה לסופרן ולקולות גברים. הגברים עומדים על חסדו הנצחי של האל, בעוד הסופרן ממשיכה לבטא פחד וספק. בתום הפרק, מצטרפת הסולנית למקהלת הגברים, כדי לבטא קבלה ואישור מצד הנפש החרדה. המקהלה המסיימת את היצירה חוזרת על הטקסט המופיע בפרק הרביעי, ומובילה לפוגה אופטימית ורבתי־רושם, ובה המלחן מפגין בד בבד את יכולותיו הטכניות ואת אמנותו האיתנה באל.

הטקסט הדרמטי והציורי של פרק תהלים מ"ב קסם למלחינים רבים במשך מאות שנים. מפלסטרינה, דרך הנדל ומנדלסון ועד מלחינים בני זמננו, קיימות יצירות רבות העושות שימוש מגוון ומרשים בנוסח זה. הפרק היה קרוב במיוחד ללבו של מנדלסון עוד מילדותו. סבתו מצד אמו, בלה סלומון, קראה לו את הפרק כ"ספור ערש". כילד, החליט מנדלסון לחיות את חייו ברוח מילים אלה, ובחייו הבוגרים תלה מגילה ובה נוסח הפרק על קיר מעל שולחן עבודתו.

מנדלסון פותח את יצירתו בפרק מקהלה עירני, לפי הפסוק הראשון של הפרק. התבניות הריתמיות רבות החן, והקו הקולי הטהור מעוררים מחשבה שמא מנדלסון טווה ומתאר בצליליו נשמה שכבר זכתה לשלווה הנכספת בטקסט.

הפרק השני הוא אריה לסופרן, בלוויית אבוב סולו, זיווג שבאך עשה בו שימוש רב. רציטטיב מגשר בין פרק זה לבין הפרק הבא, גם הוא אריה לסופרן. הפעם בליווי מקהלת נשים. סגנון שיר־הלכת שבו מולחן הפרק מצביע על ציור בצלילים של הנפש (הסופרן) הצועדת בלוויית ההמון לקראת בית האלוהים. מקהלת הגברים מופיעה בפרק הרביעי ושואלת "מה תשתוחחי נפשי?" ונענית בפי המקהלה כולה, המצווה "הוחילי לאלוהים!". רגע האשרור הקצר מופרע על ידי חזרתה של הסולנית

המוסיקה הדתית מהווה חלק מהותי ביצירתו של פליקס מנדלסון. הוא כתב לא פחות משישים ושבע יצירות מקהלתיות דתיות, מפרקי אֶקֶפֶלָה קצרים ועד האורטוריות הגדולות, פאולוס ואליהו. כיהודי מומר עוד בילדותו, ייתכן שהעיסוק בטקסטים דתיים אפשר לו לגשר בין אהבתו לעולם התנ"ך להערצתו ליצירותיהם המונומנטליות של באך והנדל, אשר הוא עצמו סייע בחשיפתן מחדש לעולם בעזרת מורו קרל פרידריך צלטר. בשנת 1831 כתב, "אם הלחנתי כמה טקסטים קדושים, הרי שהדבר נבע מצורך פנימי שלי".

מנדלסון הלחין שבעה פרקי תהילים. פרק מ"ב, שנשמע הערב, הוא הידוע שבהם. המלחין החל בכתיבת היצירה במהלך ירח הדבש שלו, באפריל 1837. הכתיבה ארכה עשרה חודשים, עד לפברואר 1838. מנדלסון עצמו, שהיה מבקר קפדן של יצירותיו, העריך את היצירה כיוצאת דופן. במכתב לידידו ריימונד הרטל כתב כי "זו היצירה הטובה ביותר בסגנון זה שהלחנתי מעודי". במכתב לאחותו פאני הצהיר מנדלסון על ההשראה שקיבל מרעייתו הטריה, ססיל ז'אָרְנו, "לכתוב מוסיקה כה יפה לזמרת".

Felix Mendelssohn

Psalm 42

Chorus

Wie der Hirsch schreit nach frischem Wasser,
so schreit meine Seele, Gott, zu Dir.

Aria - Soprano

Meine Seele dürstet nach Gott,
nach dem lebendigen Gotte!
Wann werde ich dahin kommen,
dass ich Gottes Angesicht schaue?

Recitative - Soprano

Meine Tränen sind meine Speise
Tag und Nacht,
weil man täglich zu mir saget:
Wo ist nun dein Gott?
Wenn ich dess' inne werde,
so schüttele ich mein Herz aus bei
mir selbst:

פאני מנדלסון הנזל - "איוב"

מקהלה

מֶה־אָנוּשׁ, כִּי תִגְדְּלֵנוּ;
וְכִי־תִשִּׁית אֵלָיו לִבִּי.
וְתִפְקֹדְנוּ לִבְקָרִים;
לְרַגְעִים, תִּבְחַנְנוּ.
(איוב פרק ז', פס. י"ז, י"ח)

אריזו

לְמַה־פָּנִיךָ תִסְתִּיר...?
הֲעֵלָה נִדְף תַעְרוֹץ;
וְאֶת־קֶשׁ יְבֵשׁ תִדְרֹף.
(איוב פרק י"ג, פס. כ"ד, כ"ה)

מקהלה

חַיִּים וְחֶסֶד, עָשִׂיתָ עִמָּדִי;
וּפְקֹדֹתֶיךָ, שְׁמֵרָה רוּחִי.
וְאֵלֶּה, צַפְנֹת בְּלִבְכֶּךָ;
יִדְעֵתִי, כִּי־זֹאת עִמָּךְ.
(איוב פרק י', פס. י"ב, י"ג)

Fanny Mendelssohn-Hensel - Hiob

Chorus

Was ist ein Mensch, dass du ihn gross achtest
Und bekümmerst dich mit ihm?
Du suchest ihm täglich heim
Und versuchest ihn alle Stunde.
(Hiob 7:17,18)

Arioso

Warum verbigest du dein Antlitz?
Willst du wider ein fliegend Blatt
so eifrig sein
Und einen dürren Halm verfolgen?
(Hiob 13:24,25)

Chorus

Leben und Wohltat hast du an mir getan,
Und dein Aufsehn bewahrt meinem Odem,
Und wiewohl du solches in deinem
Herzen verbigest,
So weiss ich doch, dass du des gedenkest.
(Hiob 10:12,13)

אהרן חרל"פ - תהלים

קכ"ב

א שיר המעלות, לדוד:

שְׁמַחְתִּי, בְּאִמְרֵים לִי--בֵּית יְהוָה נִלְךְ.
ב עַמְדוֹת, הֵיוּ רִגְלֵינוּ--בְּשַׁעְרֶיךָ, יְרוּשָׁלַם.
ג יְרוּשָׁלַם הַבְנוּיָה--כְּעִיר, שֶׁחִבְרָה־לָּהּ יַחְדוּ.
ד שֵׁשׁ עָלוּ שְׁבָטִים, שְׁבֻטֵי־הָעֵדוּת
לְיִשְׂרָאֵל: לְהַדוֹת, לְשֵׁם יְהוָה.
ה כִּי שָׁמָּה, יִשְׁבּוּ כִסְאוֹת לְמִשְׁפָּט: כִּסְאוֹת,
לְבֵית דָּוִד.
ו שְׂאֵלוּ, שְׁלוֹם יְרוּשָׁלַם; יִשְׁלִי, אֶהְבִּיךָ.
ז יְהִי־שְׁלוֹם בְּחִילֶךָ; שְׁלוֹה, בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ.
ח לְמַעַן, אַחִי וְרַעֲי--אֲדַבְּרָה־נָּא שְׁלוֹם בְּךָ.
ט לְמַעַן, בֵּית יְהוָה אֱלֹהֵינוּ--אֲבַקֶּשֶׁה טוֹב לְךָ.

קי"ג

א הללויה:

הַלְלוּ, עַבְדֵי יְהוָה: הַלְלוּ, אֶת־שֵׁם יְהוָה.
ב יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבָרָךְ--מֵעַתָּה, וְעַד־עוֹלָם.
ג מִמְזֹרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ--מִהַלָּל, שֵׁם יְהוָה.
ד רַם עַל־כָּל־גּוֹיִם יְהוָה; עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ.
ה מִי, כִּי־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ--הַמְגַבִּיהִי לְשַׁבַּת.
ו הַמְשַׁפִּילִי לְרֹאוֹת--בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ.
ז מְקִימֵי מַעַפְרֹדֶל; מְאַשְׁפֵּת, יָרִים אֲבִיוֹן.
ח לְהוֹשִׁיבֵי עַם־נְדִיבִים; עַם, נְדִיבֵי עַמּוֹ.
ט מוֹשִׁיבֵי, עֲקֶרֶת הַבַּיִת--אִם־הַבְּנִים שִׁמְחָה:
הַלְלוּ־יָהּ.

מ"ג

א שְׁפָטֵנוּ אֱלֹהִים, וְרִיבָה רִיבִי--מִגּוֹי לֹא־חָסִיד;
מֵאִישׁ מְרֵמָה וְעוֹלָה תִפְלֹטֵנִי.
ב כִּי־אַתָּה, אֱלֹהֵי מַעוֹזִי--לְמָה זָנַחְתָּנִי:
לְמָה־קִדַּר אֶתְהַלֵּךְ, בְּלַחֲץ אוֹיֵב.
ג שְׁלַח־אוֹרֶךְ וְאַמְתָּךְ, הַמָּה יִנְחוּנִי;
יְבִיאֵנִי אֶל־הַר־קֹדֶשְׁךָ, וְאֶל־מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ.
ד וְאֲבוֹאָה, אֶל־מִזְבַּח אֱלֹהִים--אֶל־אֵל, שִׁמְחַת
גִּילִי:
וְאוֹדֶךָ בְּכִנּוּר--אֱלֹהִים אֱלֹהֵי.
ה מַה־תִּשְׁתַּחֲוֶי, נַפְשִׁי--וַיִּמָּה־תִּהְיֶה עֲלֵי:
הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים, כִּי־עוֹד אוֹדְנוּ--יִשְׁוֹעַת פָּנֵי,
וְאֵלֵהִי.

מקהלה

כִּאֵיל, תַּעֲרַג עַל־אֶפְיֵקֵי־מַיִם
כֵּן נַפְשִׁי תַעֲרַג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים.

אריה - סופרן

צִמָּאָה נַפְשִׁי, לְאֱלֹהִים
לְאֵל חַיִּי:
מִתִּי אָבוּא;
וְאַרְאָה, פְּנֵי אֱלֹהִים.

רצי'טטיב - סופרן

הִיִּתְהַלֵּלִי דְמַעְתֵּי לְחֵם, יוֹמָם וּלְיָלָה;
בְּאָמֹר אֵלַי כָּל־הַיּוֹם, אֵיֶה אֱלֹהֶיךָ.
אֱלֹהֶיךָ אֶזְכְּרָה,
וְאֶשְׁפָּכָה עָלַי נַפְשִׁי

Soprano and women's choir

Denn ich wollte gern hingehen mit dem Haufen
und mit ihnen wallen zum
Hause Gottes,
mit Frohlocken und mit Danken
unter dem Haufen, die da feiern.

Chorus

Was betrübst du dich, meine Seele,
und bist so unruhig in mir? Harre auf Gott!
Denn ich werde ihm noch danken,
dass er mir hilft mit seinem Angesicht.

Recitative - Soprano

Mein Gott, betrübt ist meine Seele in mir,
darum gedenke ich an dich!
Deine Fluten rauschen daher,
dass hier eine Tiefe und dort eine Tiefe brause,
alle deine Wasserwogen und Wellen
geh'n über mich.

Quintet - Soprano and men's choir

Der Herr hat des Tages verheissen seine Güte,
und des Nachts singe ich zu ihm und bete
zu dem Gotte meines Lebens.
Mein Gott! Betrübt ist meine Seele in mir,
warum hast du meiner vergessen?
Warum muss ich so traurig gehn,
wenn mein Feind mich bedrängt?

Final Chorus

Was betrübst du dich, meine Seele,
und bist so unruhig in mir? Harre auf Gott!
Denn ich werde ihm noch danken,
dass er meines Angesichts Hilfe und mein Gott
ist.
Preis sei dem Herrn, dem Gott Israels,
von nun an bis in Ewigkeit!

סופרן ומקהלת נשים
כִּי אֶעֱבֹר בְּסֶף,
אֲדַדְּם עַד־בֵּית אֱלֹהִים;
קוֹל־רִנָּה וְתוֹדָה;
הַמּוֹן חוֹגֵג.

מקהלה

מֵה־תִּשְׁתַּחֲחִי, נַפְשִׁי
וְתִהְיֶינָה עָלַי: הוֹחֲלִי לְאֱלֹהִים,
כִּי־עוֹד אוֹדְנֶנּוּ
יְשׁוּעוֹת פְּנֵיו.

רצי'טטיב - סופרן

אֱלֹהֵי־עָלַי, נַפְשִׁי תִשְׁתַּחֲחֶה:
עַל־כֵּן אֶזְכְּרֶךָ,
מֵאָרֶץ יַרְדֵּן; וְחַרְמוֹנִים, מִהַר מִצְעָר.
תְּהוֹם־אֶל־תְּהוֹם קוֹרָא, לְקוֹל צְנוּרִיךָ;
כָּל־מִשְׁבְּרֶיךָ וְגִלְיָךָ, עָלַי עֲבְרוּ.

חמישייה - סופרן ומקהלת גברים

יוֹמָם, יְצַנֵּה יְהוָה חֲסִדּוֹ,
וּבְלַיְלָה, שִׁירָה עִמִּי--
תִּפְלָה, לְאֵל חַיִּי.
אוֹמְרָה, לְאֵל סִלְעִי--
לְמָה שָׁכַחְתָּנִי:
לְמָה קִנְרָ אֶלְיָךָ--
בְּלַחַץ אוֹיֵב.

מקהלה מסיימת

מֵה־תִּשְׁתַּחֲחִי, נַפְשִׁי--
וּמֵה־תִּהְיֶינָה עָלַי: הוֹחֲלִי לְאֱלֹהִים,
כִּי־עוֹד אוֹדְנֶנּוּ--
יְשׁוּעוֹת פְּנֵי, וְאַלְהֵי.
הַלְלוּ אֶת אֲדוֹנֵי, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם!*

*תוספת של מנדלסון,
בנוסח הדוקסולוגיה הקתולית

The 25th Season

The Human Voice
Concert no. 6
Sacred and Profane

Celebrating the Mendelssohn Bicentenary

Avner Biron, conductor | **Efrat Carmoush**, soprano

The Jerusalem Academy Chamber Choir

Artistic director: Stanley Sperber

Fanny Mendelssohn-Hensel (1805–1847)

"Hiob" - cantata for choir and orchestra (Israeli Première)

Felix Mendelssohn

Symphony No. 4 in A Major Op. 90, "Italian"

Intermission

Aharon Harlap (b. 1941)

"Psalms" for soprano and orchestra

Felix Mendelssohn (1809–1847)

Psalm 42, Op. 42 "Wie der Hirsch schreit nach frischem Wasser"

- Haifa | Auditorium Rappaport, Tuesday, 23rd June 2009 at 20:30
- Rehovot | Wix Auditorium, Weizman Institute, Wednesday, 24th June 2009 at 20:30
- Ganne Tikva | Stage Center, Thursday, 25th June 2009 at 20:30
- Tel Aviv | Tel Aviv Museum of Art, Friday, 26th June 2009 at 14:00;
Saturday, 27th June 2009 at 21:00; Sunday, 28th June 2009 at 20:30
- Jerusalem, Henry Crown Hall, Jerusalem Theatre, Monday, 29th June 2009 at 20:30

THE ISRAEL CAMERATA JERUSALEM
MUSIC DIRECTOR: AVNER BIRON

Guest musicians: Daria Chaplin, Yoni Gertner - viola; Shira Mani - cello;
Dmitri Rozenzweig - bass; Ilan Schul, Ido Azrad - clarinet;
Margalit Shinan - flute; Goni Eshed, Sergei Trekurov - trumpet; Inbar
Navot - Bassoon; Konstantin Medvedev/Greg Vull, Meytar Naveh,
Alex Chechelnitzky - trombone; Keren Zehavi - timpani

Program notes: Kedem Berger Design: Hagit Maimon